

שמעתא עמיקתא

גליון תל"ו | פרשת חוקת - בחור"ל קרה | תש"פ | קהילות הניכי הישיבות | רמות ב'

פניני הלכה

האם יש משום הידור מצוה בטלית קטן נאה

תניא (שבת קלג:) זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות, עשה לפניו סוכה נאה, ולובב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה, וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבלר אומן, וכורכו בשיראין נאין. ובלשון הגמי שלפניו יש לבאר דאין צריך להקפיד אלא על הציצית שהיא גוף המצוה, אבל לא על הבגד שנותן עליו הציצית.

אולם **ברש"י** (בב"ב ט: ד"ה הידור מצוה) איתא - דתניא זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות עשה לך ס"ת נאה לולב נאה טלית נאה וציצית נאה. עכ"ל. [ונראה דכך היתה גירסתו בגמ'].

וכן הלשון **ברי"ף** בסוכה (טו:) - זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות לולב נאה בסוכה נאה בשופר נאה בטלית נאה.

[וכן מצינו במדרש **שכל טוב** (פרשת בשלח פט"ו אות כ"א) - זה אלי ואנוהו ר' ישמעאל אומר וכי אפשר לבשר ודם להתנות לקוהו, אלא אתנה לפניו במצות, אעשה לכבודו טלית נאה ומוציאת כהלכתה, תפילין נאות, ס"ת נאה, לולב נאה וסוכה נאה.

ויעוי' **בס"ח** (סי' תתע"ח) שכתב - חשתי ולא התמהמתי לשמור מצוותיך, לא יעכב אדם את המצוה בעבור זה שאמרה תורה זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות כגון טלית נאה וס"ת נאה, שלא יאמר אדם כיון שיש לי טלית לקנות אמתין עד שיבא לידי טלית יפה מאד, אלא יקנה מיד טלית אע"פ שאינו יפה כל כך. עכ"ל. וכיון ומבואר דאף שהטלית גופא אינה מצוה, מ"מ כיון דנותן הציצית עליה, יש לעשותה כשמום זה אלי ואנוהו.

ויעוי' **בדבר אברהם** (חי"ב סי' כ"ה אות ג') שכתב לתמוה מה שייך הידור בטלית, והלא הטלית אינה מצוה ורק הציצית מצוה. אך למעשה הדברים מפורשים ברש"י ובר"ף.

ול"לע ע"פ האם נימא דה"נ יש הידור בדירה נאה משום שנותן על הפתח מזוזה. ואכן **באילת השחר** (בשלח ט"ו) כתב דלפ"ז י"ל דמי שיעשה בית נאה וכוונתו בכדי שהמזוזה תהא מונחת בבית נאה יש לו שכן. [אלא דסיים דאולי לא כתב כן רש"י אלא למ"ד דציצית חובת מנא ע"ש. עכ"ל. מיהו יותר נראה דכך היתה גירסת הרש"י בגמ', וכדחזינן דאף הר"ף כתב טלית נאה].

אולם **האדר"ת** (עובר אורח - סי' ר"א) כתב לחלק דשאני טלית דניכר למצוות יותר מהבית שהוא לדירתו, ומכ"ש שאנו לובשים גם הטלית קטן רק לשם מצות ציצית ולא שמטלין ציצית בבגד שלובשים אותו גם בלעדי המצוה. ואלו המזוזה ניכרת על הבית כמו שהציצית ניכרת על הטלית.

ובארץ צבי (פורום - חי"א סי' א') כתב לבאר בשם ת"א דרש"י כת' טלית נאה משום דכבר בזמנו היה המנהג כמו בזמנינו דקנו הטלית רק כדי לקיים בו מצות ציצית, ולולי המצוה לא היו לובשים הבגד כלל, וע"כ אף הבגד הוא מהמצוה, משא"כ בזמן הגמ' שהיו נותנים הציצית על הבגד שהיו לובשים בלא"ה, וע"כ לא נזכר בגמ' טלית נאה, וה"נ בית דאין קונה הבית בשביל המצוה אלא ע"מ לדור בו וע"כ לא חשיב מן המצוה. א"נ דשאני מזוזה דאינה מצוה מחוייבת רק אם יש לו בית חייב במזוזה, וע"כ אינן לבית שייכות למצוה, משא"כ ציצית דמצווה לבגד ע"מ בחיוב ציצית וכיון שא"כ לקיים המצוה אלא ע"י צירוף בגד ע"כ גם הבגד מן המצוה.

[ולביאורו האי מ"ש רש"י טלית נאה אינו משום דכך היתה גירסתו בגמ', אלא מפני שנשתנה הדבר. ויותר נ"ר דכך היתה ג"י בגמ' וכדחזינן דאף ברי"ף כתב כן].

שמעתא אליבא דהלכתא

האם מברכים ברכות הראיה כשרואה באמצעים דיגיטליים

א. ברכות התלויות בראיה. ב. רואה המקום מרחוק. ג. דרך זכוכית או משקפת. ד. דרך מראה. ה. דרך אמצעים דיגיטליים. ו. בברכות הראיה. ז. צירוף לתפלה. **א. ברכות התלויות בראיה**

שנינו **בברכות** (נד:) הרואה מקום שנעשה לו נס מברך שעשה לו נס במקום הזה. הרואה הרים, גבעות, ימים, נהרות או מדברות מברך עושה בראשית. רבי יהודה אומר הרואה את הים הגדול אומר ברוך שעשה את הים הגדול. ועיי' **בגמ'** (נח - ט:.) דגם הרואה קשת, חמה, לבנה בטהרתה, קברי ישראל, מלכי ישראל או עכו"ם מברך על ראייתם. ואמרו עוד שם (מג:) שהרואה עצים שמלבבים אומר ברוך שלא חיסר בעולמו כלום. וכן הוא **בשו"ע** (סי' ריח, רכד, רכה, רכו ורכט). ועיי' **ש"ס** (סי' רכד סע' א) ו**בב"ל** (סי' ריח על סע' א ד"ה במקום) שלא מברכים ברכות אלו אלא פעם בלי יום. וע"י עוד **בשו"ע** (רס"י תקסא) הרואה ירושלמים בחורבנה אומר ציון היתה מדבר שממה, וקורע. וכשרואה ממ"ק אומר בית קדשינו ותפארתנו וגו', וקורע. וע"י עוד **בברכות** (נח:) ו**בשו"ע** (רס"י רכה) הרואה חבירו החביב עליו הרבה ושמה בראייתו לאחר ל' יום אומר שהחיינו ואחר ל"ב חודש מברך מחיה המתים.

ויש לדון ברואה ע"י אמצעי דיגיטלי כגון שרואה ממרחק ע"י שמקרב הדבר באמצעות משקפת דיגיטלית או זום מצלמה, שידור חי וכדו', האם מברך ברכות אלו, דשמא י"ל שאין זה בכלל ראייה (אך אם רואה תמונה או סרטון שהוסרט פשוט דלא מהני כי אין זה אלא ציור בעלמא), ואת"ל שאינו מברך אכתי צ"ע האם רשאי לברך כשיראה בעצמו תוך ל' יום מראייה זו.

ב. רואה המקום מרחוק

כת' **המהריט"ף** (ישנות סי' פז) בענין מי שנעשה לו נס בעליית ביתו (בא גנב וחקקו ושבה נפשו אליו ויחי) והוא עולה אליה פעם בחודש, שעליו לברך כשנכנס לשם, ואע"פ שהוא דר בקומה התחתונה מ"מ מברך כי העליה הוי מקום בפני"ע. והביא ראייה לדבריו מהמדרש שיוסף הצדיק כשהלך עם אחיו נפנה מהם לעמוד ע"פ הבור ובירך ברוך שעשה לי נס במקום הזה, ומדאצטריך יוסף לפנות מאחיו ולא בירך שם בחשאי דרך הילוכו משמע דבעינן ממש במקום, וא"כ מכ"ש עליה שחלק רשות לעצמו ומקום לעצמו מקרי, ע"כ. והביאו **הא"ר** (סי' ריח אות ד), **החיי"א** (כלל סה אות ה) ו**השער"ת** (אות ז). נמצא שע"מ לברך צריך לראות המקום עצמו, שהרי בנדון של הדבר שמואל העומד בבית רואה את מבנה העליה אלא שמחמת שאינו רואה תוך הרשות עצמה אינו מברך.

אלא שר"י שאף **הדבר שמואל** מודה שא"צ לעמוד באותו מקום ומנהיג ברכה אף מרחוק אם רואה תוך הרשות שהיה בה נס, ושאינו הא דיוסף ש"ל שמרחוק לא יכל לראות תוך הבור שהוא רשות אחרת. שו"ר **בפרי הארץ** (סי' ז ד"ה איברא) שלמד **מהמהריט"ף** שצריך לברך כשעומד בתוך המקום דוקא. אלא שדחה דבריו וראייתו, וצידד שאם רואה בדרך העברה בעלמא היה מברך ולא היה לו צורך ללכת ע"פ הבור, והמדרש י"ל דמירי שהיה בריחוק מקום שלא היה רואה הבור כלל. ועיי' **ש"ס** (סי' ז ד"ה איברא) שלמד **מהמהריט"ף** שאם ראה קברי ישראל מרחוק, כשילך לבה"ק אפי' תוך ל' יום מברך כי לא נפטר ע"י ראייה הראשונה.

אלא שלכא"ז דברי הפרי הארץ אילבא דהמהריט"ף אינם מוכרחים (ואף אם נימא כהפרי הארץ היה מקום לומר שלא כת' כן הדבר שמואל אלא לענין ברכה על הנס שמברך שעשה לי נס 'במקום הזה' משא"כ בשאר הברכות). וכן ראייתו **בברכ"י** (סי' רכד אות ז) שהביא שכבר השיג על הפרי הארץ **הצרוז הכסף** (ססי' א ד"ה ולי ע"נ). והובא **בשער"ת** (סי' רכד). ועיי' **בצרוז הכסף** ושם שכת' כדברינו דשאני בהא דהעליה שאם אינו נכנס בה אינו רואה מקום מיוחד שנעשה בו נס, והוי דומיא דיוסף הצדיק שהגם שברחוק מנגד בקרוב מיל ואפי' בצד הבור לא היה מרחק ערקע הבור מקום שנחשים ועקרבנים היו שם, וע"כ אם ראה קברות מרחוק שוב אינו מברך תוך ל' יום. שו"מ ש"כ"כ נמי **בבאר משה** (חי"ב סי' יג אות ח). ו**הערוה"ש** (סי' רכד אות ח) כת' בענין ברכת ראיית קברי ישראל שברך כשהוא סמוך לקברים תוך ד' אמות, וכחן שא"א לו לקרב עצמו לקברים נ"י שיכול לברך מרחוק כיון שרואה אותם וכן ההולך לדרכו או נוסע בעגלה כיון שרואה הקברים נ"י שמברך. וע"י להלן בשם הפוסקים דמהני כשרואה דרך משקפת, וחזינן שלא צריך לברך דוקא במקום. וע"י עוד **בקצות השלחן** (סי' סו ס"ק א) ו**בשר"ח** (מע' ברכות סי' ב אות יז).

ג. דרך זכוכית או משקפת

והנה **בהל"ט** (חי"א סי' צט וסי' רעד) הוכיח שמותר לקרות בס"ת בבתי עיניים כי חשיב ראייה גמורה ע"י זכוכית כההיא **דברכות** (כה:) שאמרו דערוה בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה משום לא יראה. ומבואר דזה בכלל ראייה.

וכעין זה מצינו **במ"א** (רס"י תכז) שפסק שאפשר לקדש הלבנה מאחורי זכוכית שקופה. ועיי' **בממ"ג** (מ"ז ס"ק ז) ו**בשעה"צ** (אות כה) דמשי"כ **המ"א** (ס"ק יד) **שהמהר"ל** פתח את החלון לקדש הלבנה, היינו רק לכתחלה היכא שאפשר. וכן הוא **בתפארי"י** דלהלן (ואפשר שבז"ה"ז שהזכוכית שקופות לגמרי אפשר דשרי אף לכתחלה, וצ"ע). ועכ"פ נ"ר שגם **למהר"ל** א"צ להסיר את בתי העיניים כי עוזרים לראות ובטלים לגופו). וכן מצינו **במ"א** (סי' רח ס"ק ב) בענין ברכה על הנר של הבדלה שפסק ע"פ **הרשב"א**, שאם הנר מאחורי זכוכית מקרי רואה את השלהבת, דלא **כהאור"ח** (סח:) המובא **בב"י** (סג). וביאר **הבה"ל** (סג) שמהני משום דדמי לערוה בעששית. [ועיי' **בבה"ל** שכת' בדת המומרים, ד"ל דלגבי ברכת מאורי האש שתקנו חז"ל לברך על ראיית האור לא תקנו אלא כשהאור הוא בגלוי בלי כסוי, ומסיק שם דמה"ט נכון להחמיר לכתחלה. וע"י **בערוה"ש** (אות יח) ו**בכה"ח** (אות ע"א)].

וכ"כ **בשבות יעקב** (חי"א סי' קכ) בד"ן חליצה דאף אם רואה ע"י בתי עיניים שפיר קרינן ביה 'וירקה לעיני הזקנים'. וכן נקט **הקול אלהו** (חי"ב או"ח סי' יז) בענין קידוש לבנה אחורי זכוכית. וכן **בברכ"י** (אוי"ח רס"י רכד וסי' תכז אות ז) כת' שפשוט דמהני אף כשרואה דברים הנזכרים בס"ת רכ"ד. וכן נקט **התפארי"י** (נע"מ פ"ב ב"בוע אות ד) ושכן הדין בכל ברכה על הראייה, ודלא כהדבר שמואל דלהלן, ע"כ. וכן הביא **הפתי"ש** (אה"ע רס"י קסט סדר חליצה בקצרה). וע"י **בשע"ת** (סי' רכד אות א) ו**בדרכ"ת** (סי' א ס"ק קצג).

וע"י **בפתח הדביר** (סי' רכז אות י ד"ה גס) שנוקט שהרואה את המלך ע"י משקפת, אם רואה ראייה ברורה מברך, כי בכה"ג חשיב ראייה אפי' להעיד וכ"ש בראיית המלך שא"צ להכיר היטב צלם דמות תבניתו. וכ"כ **בבצל החכמה** (חי"ב סי' טו) בשם **משיב נפש** (חי"ב סי' רמז) שגם בענין ברכה על נס. וכן פסק **הגר"מ** **וצ"ל** (חוט שני שבת חי"ג קובץ עיניים או"ח אות ו).

ד. דרך מראה

והדבר שמואל (סי' רמב) דן בענין הרואה הלבנה דרך זכוכית או מראה וכדו' האם יכול לברך עליה, והביא מהגמ' **בר"ה** (נד:) ו**הרמב"ם** (קדוה"פ פ"ב ה"ה) בענין קידוש החודש שאם העדים אמרו ראינוהו במים ראינוהו בעששית ראינוהו בעבים אין מעדין עליו, והיינו כי חיי' דראו כוביאת דעיבא, כלומר מפני נגהה ובהירותה של המראה המלוטשת בהרת כהה על עיגול עב לבן כל שהוא נראית בה עזה ומזהיר כאור לבנה להטעות את עין הרואים, ולפ"ז בענין ברכת הלבנה נ"ר דיש לחוש לכתח' לספק זה שאין בידינו בירור מתוך ספרי התלמוד והפוסקים לחלק בין חומרת דין הראייה לחומרת דין ברכה לבטלה, וי"ל ספק ברכות להקל ולא לברך. אמנם הסברא נותנת שאם באותו פרק באותו מקום שרואה אותה מתוך המראה היו עדים מבחין רואים הלבנה עצמה ברקיע ומעידים לו עליה אז הרואה במראה יכול לסמוך על עדותם שזו היא דמות הלבנה ולברך עליה שלא להחמיק המצוה, ומג א"כ אילבא **דהמהר"ל** (סי' ע"ג) אף סומא מברך ברכות הלבנה, ע"כ. והביאו בקצרה **הבה"ט** (רס"י תכז).

והנה **מהדבר שמואל** משמע דמירי כשמסתכלים ללבנה ע"י השתקפות בזכוכית או במראה ואינו מסתכל אליה ישירות דרך המראה, דבכה"ג ס"ל שאינו מברך כי י"ל שיש לחוש לטעות א"כ יש עדים שרואים הלבנה אכן נמצאת שבכה"ג אף אם הוא ראה דרך המראה מברך. וכ"כ **בשבות יעקב** (סג) אילבא **דהדבר שמואל** (דלא כהבנת **התפארי"י** אילבא דהדבר שמואל דמירי שמסתכל ישירות דרך הזכוכית. ומ"מ גם לתפארי"י הדבר שמואל מירי אף כשרואה דרך מראה).

שו"ר **בהלכות קטנות** (חי"ב סי' פג) שנשאל בעדים שראו עובר בעירה בתוך מה שצטטיר במראה של זכוכית לבנה והכירו הכל בפירוש, וכת' שיש לצדד בזה לפי המבואר בגמ' ברי"ה הנ"ל.

